

2017. aasta prantsuse keele rahvusvaheliste DELF *scolaire* eksamite analüüs

Anu Lutsepp
Prantsuse keele peaspetsialist

Alates 2013. aastast korraldab SA Innove rahvusvaheliselt tunnustatud prantsuse keel võõrkeelena DELF *scolaire* eksameid.

DELF *scolaire* eksamite sihtgrupp on põhikoolide ja gümnaasiumide õpilased. Õpilastel on võimalik valida A1-, A2-, B1- ja B2-taseme eksamite vahel, neist kahte viimast (B1- ja B2-taseme eksameid) tunnustatakse ühtlasi ka võõrkeele riigieksamina. DELF *scolaire* eksami tulemust võib kool soovi korral arvestada ka koolieksamina või selle osana.

Järgnevas analüüsis esitatakse 2017. aastal DELF *scolaire* (edaspidi DELF eksamid) eksamitel osalenute üldised andmed ja tulemused, tuues B1- ja B2-tasemete juures esile gümnaasiumilõpetajate eksamitulemused.

DELF eksamite lühikirjeldus

Tabel 1. DELF A1, A2, B1, B2 eksamite osad ja ajaline kestus

	Ülesannete lahendamiseks ette nähtud aeg minutites				Maksimaalne punktisumma kõikidel eksamitel
	DELF A1	DELF A2	DELF B1	DELF B2	
Kuulamine	20	25	25	30	25
Lugemine	30	30	35	60	25
Kirjutamine	30	45	45	60	25
Rääkimine	10* + 5-7	10* + 6-8	10* + 15	30* + 20	25
Kokku					100 punkti

*ettevalmistusaeg

Kõik neli DELF eksamit koosnevad neljast võrdse kaaluga osast, millest igaüks annab 25 punkti: kuulamine, lugemine, kirjutamine ja rääkimine. Kõigil eksamitel kehtivad samad soorituspiirid – eksam loetakse sooritatuks kogutulemusega 50

punkti sajast ja minimaalne tulemus igas eksamiosas on viis punkti. Seega ei tohi positiivse lõpptulemuse saamiseks ühegi eksamiosa tulemus jääda alla viie punkti, isegi kui kogutulemus ületab 50 punkti. Eksaminandil, kelle kogutulemus on 57 punkti, kuid nt kuulamises jäi tema tulemuseks neli punkti, loetakse eksam mittedooritatuks. Sama kehtib eksaminandi kohta, kes puudub näiteks suuliselt eksamilt, kuigi teiste eksamiosade kogusumma ületaks lävendi.

DELFL eksamite lühikirjeldused asuvad SA Innove kodulehel riigieksamite materjalide all.

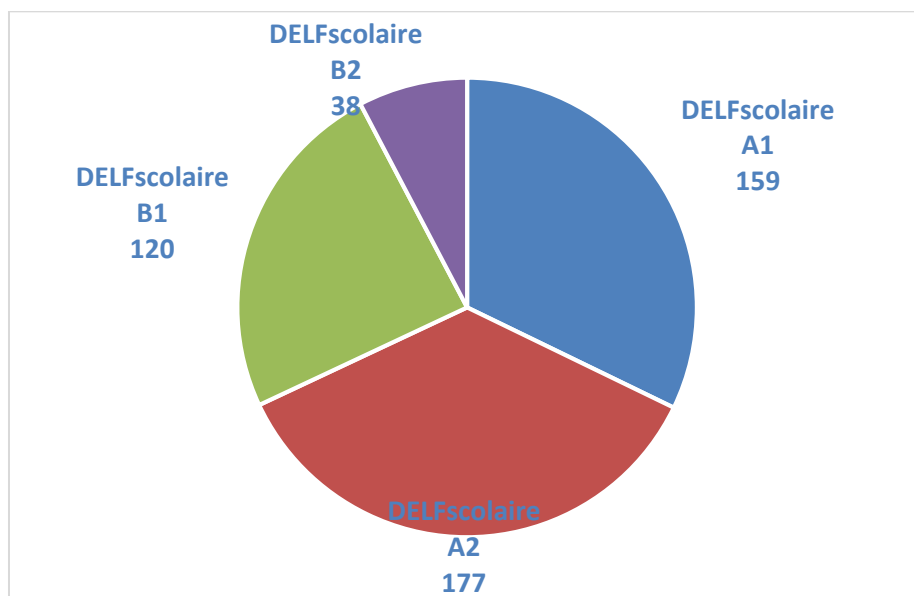
2017. a DELFL eksamitel osalenute üldandmed

2017. aastal **registreerus** kõigi tasemete peale kokku **525** eksaminandi 17 koolist, eksamitel **osales** aga **494** 6.–12. klassi õpilast.

2017. aastal osalesid DELFL eksamitel Tallinna Ehte Humanitaargümnaasium (56 õpilast), Tallinna Gustav Adolphi Gümnaasium (76 õpilast), Tartu Hugo Treffneri Gümnaasium (33 õpilast), Tartu Miina Härma Gümnaasium (13 õpilast), Tallinna Rocca al Mare Kool (49 õpilast), Tallinna 21. Kool (16 õpilast), Tallinna Inglise Kolledž (63 õpilast), Tallinna Laagna Gümnaasium (19 õpilast), Tallinna Prantsuse Lütseum (38 õpilast), Tartu Descartes'i Kool (52 õpilast) ja Tallinna Vanalinna Hariduskolleeegium (59 õpilast).

Alla 10 õpilasega olid esindatud Tallinna Reaalkool, Tallinna Tõnismäe Reaalkool, Tartu Erakool, Paldiski Ühisgümnaasium, Pärnu Sütevaka Humanitaargümnaasium ja Tallinna Euroopa Kool.

DELFL eksamid toimusid Tallinnas (394 eksaminandi) ja Tartus (100 eksaminandi).

Joonis 1. 2017. a eksamitel osalenud eksaminandide jaotus tasemeti

2017. a registreerus eksamitele 76 õpilast rohkem kui 2016. aastal. Eksaminandide hulk suurenes A1- ja B1-taseme eksamitel (vastavalt 59 ja 36 õpilase võrra), A2- ja B2-eksamitele pani ennast kirja vähem eksaminande kui mullu (vastavalt 2 ja 18 õpilase võrra).

Eksaminandide hulk muutus ka osalevate koolide lõikes. Näiteks võib tuua Gustav Adolphi Gümnaasiumi, kus 2016. aastal käis eksamitel 37 õpilast ning 2017. aastal 76. Osalejate arv vähenes aga oluliselt näiteks Tallinna Inglise Kolledžis kus 2016. aastal käis eksamitel 95 ja 2017. aastal 63 õpilast.

Eksaminandide hulga kõikumine tasemeti ja kooliti on seletatav keeleõppeks kuluva ajaga kahe eksami vahel, sest ühest õppeaastast enamasti ei piisa, et jõuda näiteks A2-tasemelt B1-tasemele, veelgi enam aega on vaja B2-tasemeni jõudmiseks. Ühelt keeleoskuse tasemelt teisele liikumise aeg on õppijatel erinev, sõltudes peale kooli õppekeskkonna ka õppijate algsest keeleoskuse tasemest, nende võimetest, õpioskustest, motivatsioonist jmt.

Esmakordselt võtsid DELF eksamitest osa Tallinna Laagna Gümnaasiumi, Tallinna 21. Kooli, Tallinna Tõnismäe Realkooli, Paldiski Ühisgümnaasiumi, Pärnu Sütevaka Humanitaargümnaasiumi ja Tartu Erakooli õpilased.

Tabel 2. 2017. a DELF eksamitel osalemine

Eksam	Registreerunute hulk	Osalejate hulk	Eksami sooritanute hulk	Eksami mitte-sooritanute hulk	Puudujad
A1	175	159	149	10	16
A2	186	177	163	14	9
B1	126	120	114	6	6
B2	38	38	35	3	0
Kokku	525	494	461	33	31

Eksamitelt puudus kokku 31 registreerunut. Enim puudujaid oli A1-eksamil, kus eksamile ei jõudnud 16 õpilast. Koolidelt saadud tagasiside põhjal olid puudumiste põhjused peamiselt seotud tervisega.

Eksamilävendit (50 punkti) ei ületanud 33 eksaminandi ehk umbes 7% eksaminandidest, mida on eelmise aastaga võrreldes veidi rohkem: 2016. aastal ei sooritanud eksamit positiivsele tulemusele 21 eksaminandi ehk umbes 5% eksamitel osalenutest.

Võrreldes 2016. aastaga suurenes 2017. aastal mittesooritanute protsent A1-, A2- ja B2-tasemel.

Tabel 3. 2017. a DELF eksamitel osalenute arv klassiti

	5. kl	6. kl	7. kl	8. kl	9. kl	10. kl	11. kl	12. kl
Õpilasi	1	22	64	135	73	40	101	58
Tase								
A1	1	20	52	67	3	0	14	2
A2		2	12	65	47	7	36	8
B1				2	22	30	39	27
B2				1	1	3	12	21

Tabel 3 näitab seost valitud keeleoskustaseme ja klassi vahel. A1-eksami valinud käisid põhiliselt 7.-8. klassis, A2-tasemel valdavalt 8.-9. klassis. B1-eksamit sooritatakse peamiselt alates 9. klassist ning B2-eksam on valdavalt 11. ja 12. klassi õpilaste päralt.

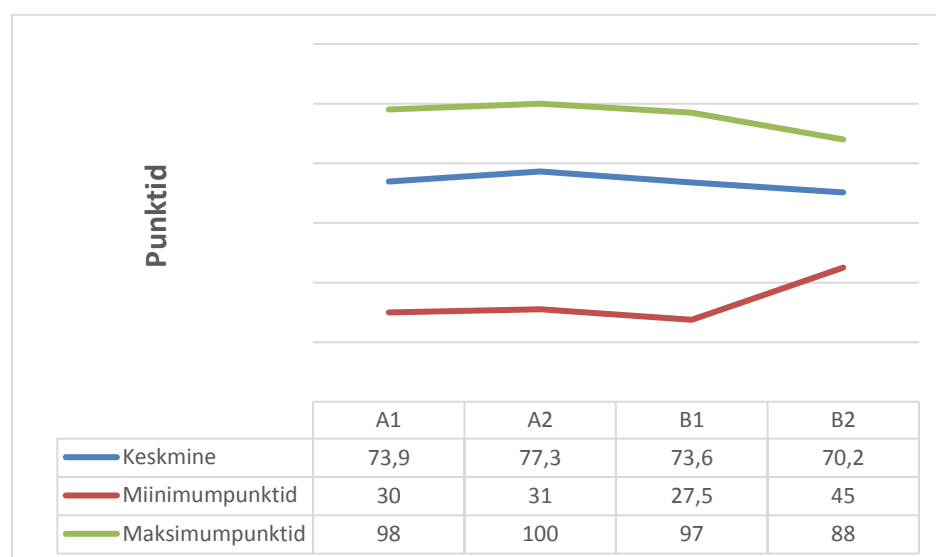
Gümnaasiumiastmes on A1- ja A2-taseme eksamite sooritajad ennekõike õpilased, kellele prantsuse keel on teine, kolmas või neljas võõrkeel. Teise võõrkeelena õppijad sooritavad 10.-11. klassis A2-eksami tõenäoliselt selleks, et saada kindlustunnet ja vajalik eksamikogemus B1-eksami sooritamiseks. 12. klassi õpilased A1- ja A2-eksamitel on reeglina prantsuse keele õppimisega alustanud alles gümnaasiumis.

B-taseme eksamitele tullakse reeglina alates 9. klassist, mis on ka loogiline, sest vastavalt riiklikule õppekavale peaks esimese võõrkeele õppijad jõudma põhikooli lõpuks valdavalt B1-tasemele (vastavalt riiklikule õppekavale on A-võõrkeeles hea/väga hea õpitulemus B1.1/B1.2 ja rahuldav A2.2). Ehkki B1-taseme eksam ei ole võrdsustatud põhikooli lõpueksamiga, otsustab aina suurem hulk 9. klassi õpilasi just pigem DELF eksami kasuks (2017. aastal osales prantsuse keele riiklikul põhikooli lõpueksamil kokku 4 eksaminandi, kellest kaks olid registreeritud ka DELF B1 eksamile).

Tabel 3 illustreerib näitlikult ka asjaolu, et kõigil tasemetel eksamite sooritamise võimaluse pakkumine võimaldab õppijatel valida oma keeleoskustasemele ja ka enesekindlusele sobiv eksam endale sobival ajal, võimaldades nii saada objektiivset tagasisidet oma keeleõpingutele. Nagu tabelist näha, on õppijaid, kes on valmis nt A1-eksamile tulema juba 6. või isegi 5. klassis, ning ka neid, kes teevad seda aasta-kaks hiljem. Samas on ka näha, et paljusid õpilasi tuleks veel endale sobiva taseme leidmisel juhendada: kui õpilane pole valmis näiteks A2 taseme eksamit sooritama, võiks talle jääda võimalus sooritada madalama taseme eksamit või oodata veel aasta, ka juhul, kui kogu ülejäänud klass on otsustanud just selle taseme eksamil osaleda.

Ka koolil on tänu DELF eksamitele võimalik saada otsest tagasisidet õpetamisele/õppimisele ning teha tulemustest järeldusi õppeprotsessi kohta. DELF eksamite tulemusi on võimalik kasutada nii keeleoskustaseme fikseerimiseks klassis/kooliastmel, uute eesmärkide püstitamiseks kui ka muudatuste sisseviimiseks õppeprotsessi. Mitmes koolis saab DELF eksamil saadud tulemust arvestada ka kokkuvõtva hindena (nt arvestus, kooli lõpueksam).

DELF eksamite tulemused

Joonis 2. DELF 2017. a. eksamite tulemused

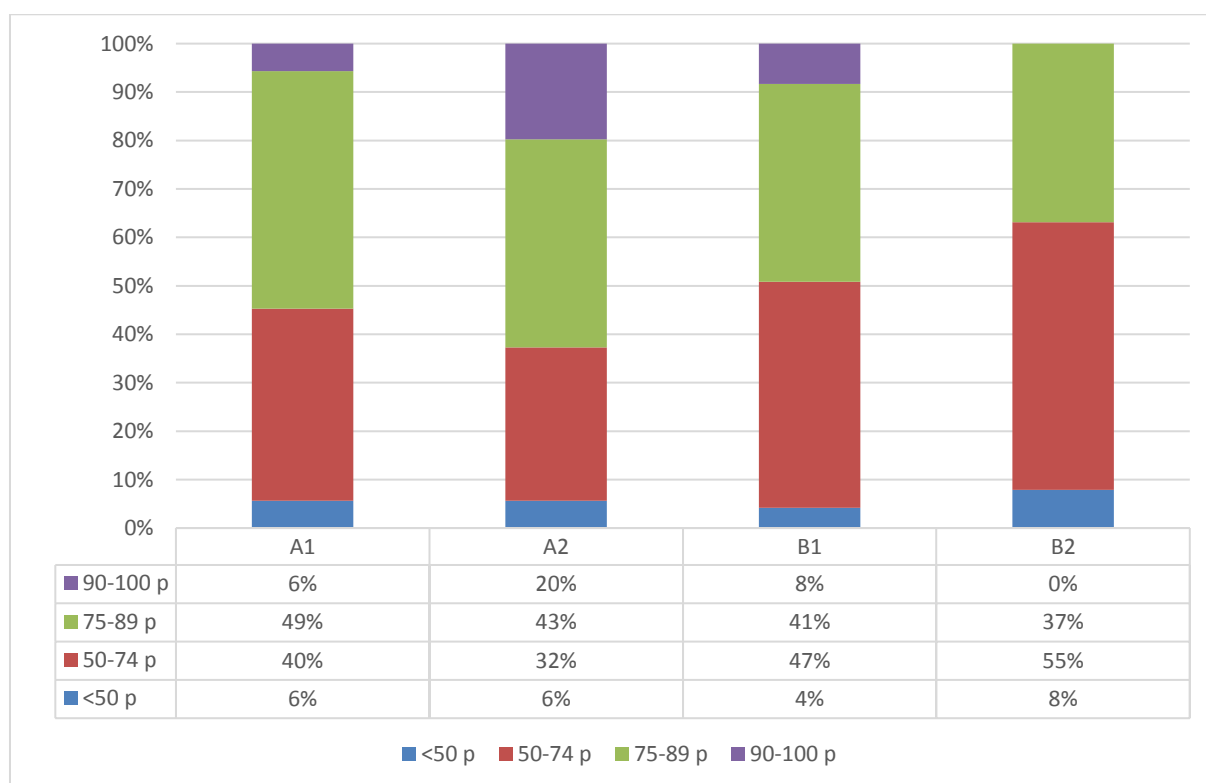
Joonis 2 näitab seost eksamite ja tulemuste vahel. Kui varasematel aastatel on nii keskmised kui maksimumpunktid vähenenud vastavalt eksami raskusastme suurenemisele, siis 2017. aastal näeme, et nii keskmine kui maksimumpunktid on

kõrgeimad hoopis A2-tasemel, samas kui A1- ja B1-taseme vastavad näitajad on üsna sarnased.

B2-eksami näol on tegemist DELF *Scolaire* kõige kõrgema keeleoskustaseme eksamiga ning see on ühtlasi ka gümnaasiumi riikliku õppekava järgi kõige kõrgem oodatav tase. Nõuded keeleoskusele on sel tasemel suhteliselt kõrged. Seega on keskmine tulemus 70,2 punkti (ühtlasi kõrgeim keskmine võrreldes 2014. – 2016. aasta tulemustega) ja maksimumpunktide arv 88 igati positiivne saavutus, isegi kui see on neljast eksamist kõige madalam.

A-taseme eksamite näitajad erinevad teineteisest u. 3-4 punkti, ent on madalamad 2016. aasta A1- ja A2-taseme näitajatest (keskmised vastavalt 80 p ja 79 p).

B-taseme eksamite näitajad erinevad üksteisest kuni kolm punkti ning võrreldes 2016. aastaga, on nii B1- kui B2-taseme keskmine ja maksimumpunktid kõrgemad. B2-tasemel jäävad kahe aasta erinevused kolme-nelja punkti piiresse (2016. a B2 keskmine 68, maksimumtulemus 84,5 punkti).

Joonis 3. DELF 2017. a eksamite tulemuste jaotus

Vaadates eksamitulemuste jaotust kõikidel tasemetel, võib eeldada, et eksaminandid valisid valdavalt endale jõukohase eksami ning kõige kõrgema

tulemuse saavutanud, oleksid tõenäoliselt olnud võimelised sooritama ka järgmise taseme eksami.

Võrreldes eelneva aastaga oli 2017. aastal aga A1-, A2- ja B2-tasemel rohkem alla 50-punktiseid ehk mitte-sooritatud töid, samas kui B1-tasemel suurenes nii positiivse soorituse kui ka väga hea tulemuse saanud eksaminandide osakaal: kui 2016. aastal oli B1-tasemel üle 90-punktiseid tulemusi vaid üks, siis 2017. aastal saavutas väga hea tulemuse 10 õpilast, kusjuures lävendi ületas 96% eksaminandidest, mida oli eelneva aastaga võrreldes 8% rohkem.

A- ja B-taseme eksamite tulemusi eraldava mõttelise joone võib tõmmata 75 punkti juurde, millest ülespoole jääb enamik A-taseme ja allapoole suurem osa B-taseme eksaminandidest. Sarnaselt eelmise aastaga jäid aga B2-taseme parimad sooritused alla 90 punkti piiri.

2017. a oli A2-tasemel neli ja B1-tasemel üks eksaminand, kelle eksamitulemus ületas küll lävendi (>50 punkti), ent kes puudusid suuliselt eksamilt, mistõttu ei loetud nende eksamit sooritatuks. Puudumiste põhjuseks võis olla nii eksamistress, tervis kui mõnel juhul ka kirjaliku eksami järgselt tekkinud hirm, et soovitud lõpptulemust ei saavutata.

Niisamuti oli A1-, A2- ja B2-tasemel kokku kolm eksaminandi, kes loobusid suulise osa sooritamisest, ehkki nende tulemused teiste osaoskuste põhjal (42-45 punkti) lubavad oletada, et suulisel eksamil osaledes oleksid nad tõenäoliselt siiski lävendi ületanud.

Üks A1-taseme eksaminand sooritas küll eksami kõik alaosad ning saavutas kokkuvõttes positiivse tulemuse 53,5, ent tema eksam loeti mitte-sooritatuks, kuna ühe osaoskuse puhul ei olnud saavutatud 5punktist miinimumi.

Tabelite 3 ja 4 andmete kõrvutamise lubab analüüsida ka taset mittesaavutanute andmeid.

Tabel 4. 2015. a DELF eksamitel taset mittesaavutanute (<50 punkti) arv klassiti

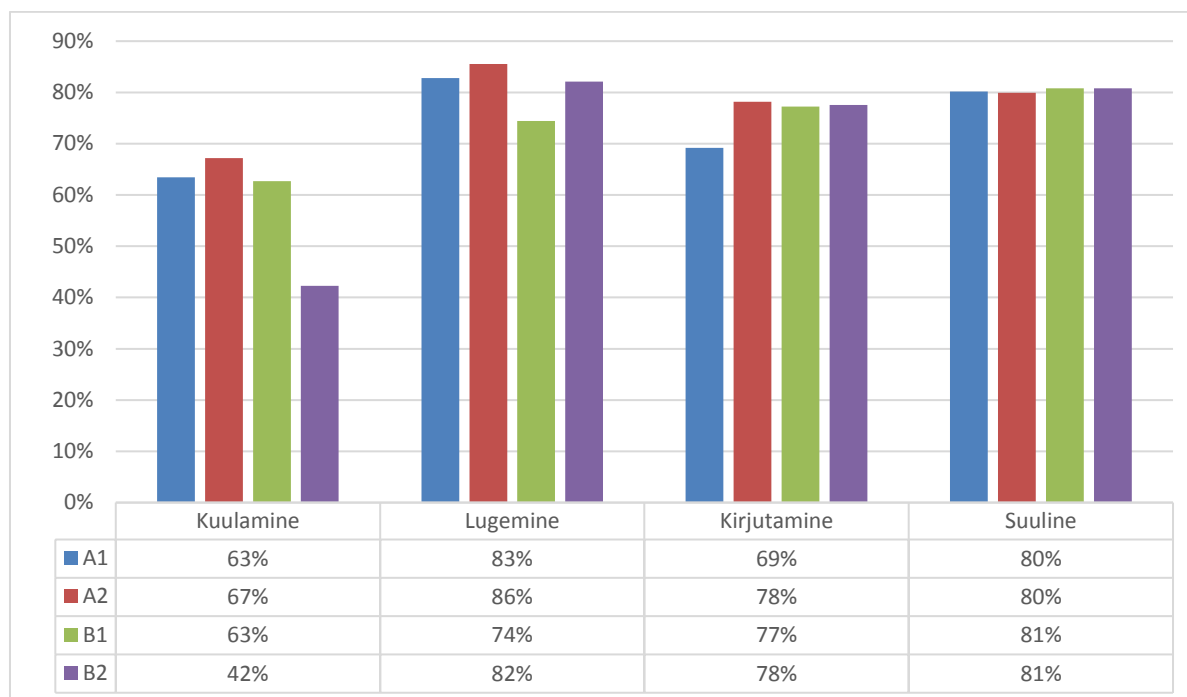
	5. kl	6. kl	7. kl	8. kl	9. kl	10. kl	11. kl	12. kl
Õpilasi	1	22	64	135	73	40	101	58
Tase								
A1	0	1	4	5	0		0	0
A2		0	1	7	4	0	2	0
B1				0	1	3	0	2
B2				0	0	2	1	0
Kokku	0	1	5	12	5	5	3	2
% kogu arvust		4,5%	7,8%	8,9%	6,8%	12,5%	3,0%	3,4%
klassis								

On näha, et lävendit mitteületanud on protsentuaalselt enim 10. klassis, kus valitakse juba ka B2-taseme eksam, mille edukas sooritamine nõuab aga lisaks keelepädevusele ka teataval määral elukogemust ja analüüsivõimet. Arvestades, et 10. klassist osales B2-eksamil 3 õpilast, on mitte-sooritanute protsent siin kõrge.

Protsentuaalselt on kõige rohkem taset mittesaavutanuid peale 10. klassi veel ka 8. klassis, kus peamiseks probleemiks näib olevat õige taseme valik.

Õpilased, kes soorituslävendit sel aastal ei ületanud, said tagasiside oma keeleoskusele. Eeldades, et õnnestumised/ebaõnnestumised ning nendest tulenevad järgnevad tegevused keeleoskuse parandamiseks arutatakse õpetajaga läbi, võib see kokkuvõttes anda õppijatele hoopis lisamotivatsiooni edasiliikumiseks. Viimase nelja aasta eksamikogemuste põhjal saadud suuline tagasiside õpetajatelt näitab, et võimalus sooritada DELF eksameid, on tõstnud õpilaste motivatsiooni ning mõjutanud positiivselt nende osalusaktiivsust tundides.

DELF-eksamite tulemused osaoskuste kaupa

Joonis 4. DELF 2017. a. eksamite tulemused osaoskuste kaupa

Osaoskuste puhul on näha, et enim raskusi valmistas 2017. aastal kuulamisosa, kus keskmine lahendatus jäi kõigil neljal tasemel alla 70%. Kuulamisosa mõjutas enim just B2-taseme eksaminandide lõpptulemust, jäädes keskmiselt lahendatavuselt teistest tasemetest 20% madalamaks.

A1-, A2- ja B2-tasemel osutus kõige paremini lahendatavaks lugemisosaks, samas kui B1-tasemel jäi seal keskmine tulemus alla nii kirjutamisele kui suulisele osale. Tõenäoliselt võivad B-taseme eksamitel nii kuulamise kui lugemise juures mõistmisel takistuseks saada juba küllaltki keerukad autentsete tekstid ning vähene vastav kuulamis-/lugemispraktika. Olulist rolli mängivad siin kindlasti ka ülesandehüste täpne mõistmine ning kuuldu/loetu põhjal detailse info kogumiseks vajalike õpistrateegiade olemasolu.

Positiivselt tõuseb aga kõigil neljal tasemel esile suuline osa, kus keskmised 80-81% annavad tõestust eksaminandide heast ettevalmistusest. Siinkohal tekitab aga kahtlemata küsimusi, miks suulises vestluses (mis ometigi eeldab ka suulisest kõnest arusaamisoskust) hästi hakkama saavad eksaminandid, kuulamisosas raskustega silmitsi seisavad. Üheks põhjuseks võivad olla juba mainitud kuulamisülesannete lahendamiseks vajaminevad välja kujunemata õpistrateegiad.

Samuti on suulise vestluse käigus eksaminandil võimalik intervjuueerijalt paluda täpsustusi, kaasa aitavad ka näoilmed ja žestid.

Nagu oli näha ka jooniselt 2., võime esmakordselt täheldada, et A2-tasemel on eksami kõigi kolme kirjaliku alaosa tulemused kõrgemad kui mistahes teisel tasemel. Võib oletada, et A2-taseme eksami valib üha enam neid, kes kahtlevad A2- ja B1-eksamite vahel ning otsustavad n.-ö. kindla peale välja minna, mistõttu on ka tulemused paremad.

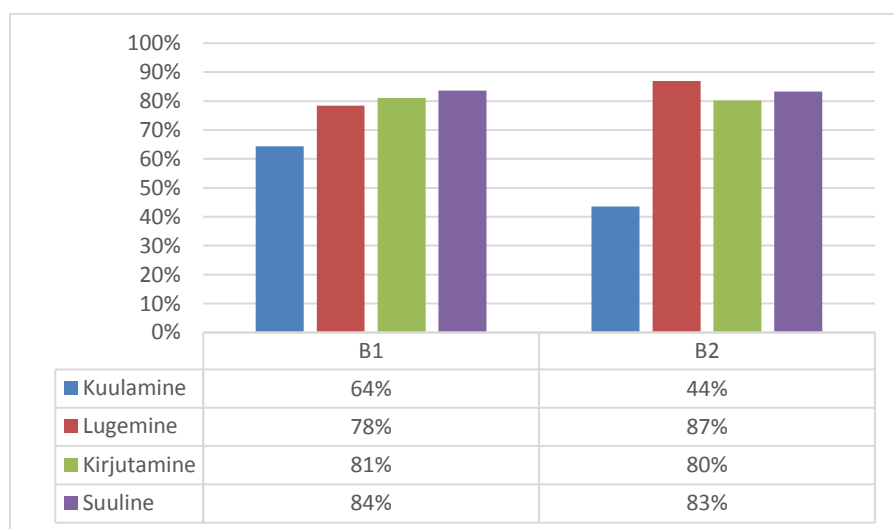
Gümnaasiumilõpetajate eksamitulemused

B1- ja B2-eksamitel osalejate hulgas olid ka 2017. aastal gümnaasiumilõpetajad ehk need, kelle sooritust võis arvestada riigi- või koolieksamina. Gümnaasiumilõpetajaid osales erinevatel tasemetel kokku 58, neist 27 B1-eksamil ja 21 B2-eksamil (2016. a kokku 55 eksaminandi, neist 16 B1- ja 39 B2-eksamil).

2017. a. gümnaasiumilõpetajate B1-eksami keskmine tulemus oli 76 punkti, B2-eksamil 73 punkti. B1-taseme saavutas 97% ja B2-taseme 100% eksaminandidest. Arvuliselt väljendatuna teeb see B1-tasemel 2 eksaminandi, kes ei ületanud keeleoskustaseme diplomi saamiseks vajalikku lävendit (vt tabel 3 ja 4).

Võrdluseks – 2016. aastal gümnaasiumi lõpetanutest saavutas B1-taseme 87,5% ning ei saavutanud 12,5% eksaminandidest, B2-tasemel vastavalt 92,3% ja 7,7%.

Gümnaasiumilõpetajate eksamitulemused osaoskuste kaupa

Joonis 5. Gümnaasiumilõpetajate keskmised tulemused osaoskuste kaupa

Võrreldes 12. klassi lõpetajate keskmisi tulemusi osaoskustes samade eksamite üldiste tulemustega (vt joonis 4), võib näha, et need on omavahel vastavuses.

B1-tasemel on lugemine, kirjutamine ja suuline osa olnud enamikule gümnaasiumilõpetajatest jõukohased ning keskmised tulemused kõiguvad siin 6% piires. Ka B2-tasemel on mainitud osaoskuste tulemuste keskmised üle 80%, erinedes paari protsendi piires B2-taseme üldistest keskmistest.

Kõige raskemad olid B-taseme eksaminandidele, nagu ka eelpool mitmel korral märgitud, kuulamisülesanded. Võrreldes kõigi B-taseme sooritajate tulemustega, jäid aga 12. klassi lõpetajate tulemused siiski paari protsendipügala võrra kõrgemaks.

Kokkuvõttes olid nii B1- kui ka B2-taseme keskmised eksamitulemused kõigis osaoskustes keskkoolilõpetajatel kõrgemad kõigi soorituste keskmistest.

Kokkuvõte

Võrreldes 2016. ja 2017. a tulemusi, näeme, et A-tasemete eksaminandid olid 2017. aastal eelnevaga võrreldes madalamal tasemel, samas kui B-tasemete puhul ilmneb vastupidine tendents. Suurem osa 2017. aastal osalenud õpilastest sooritas siiski valitud eksami edukalt ning sai ka vastava keeleoskustaseme diplomi. Kokku anti välja A1-tasemel 149, A2-tasemel 163, B1-tasemel 114 ja B2-tasemel 35 diplomit. Viimane, B2-taseme diplom annab ka võimaluse jätkata õpinguid Prantsusmaa kõrgkoolides või prantsuskeelsetel õppekavadel mujal maailmas (järjest enam näiteks Kanadas).

Ehkki erinevate tasemete eksamitulemuste kõrvutamine näitab kätte osaoskused, millele tuleks õppes senisest enam tähelepanu pöörata, rõhutavad DELF eksamid ka vajadust tegeleda kõigi nelja osaoskuse arendamisega paralleelselt. 2017. aasta tulemustest nähtub selgelt, et suulises eneseväljenduses heade tulemuste saavutamine ei pruugi tingimata viidata ka heale suulise kõne mõistmisoskusele.

2017. aasta DELF eksamisessiooni võib lugeda kordaläinuks. Koolide ja eksaminandide huvi rahvusvaheliste prantsuse keele eksamite vastu tõusis võrreldes eelneva aastaga märgatavalt, mida näitas ka seni suurim osalejate arv

(494 eksaminandi võrreldes 428 osalejaga 2016. ja 296 osalejaga 2015. aastal). Eksaminandide hulk suureneb aastast aastasse tänu sellele, et järjest rohkem koole on hakanud pakkuma prantsuse keele õppimise võimalust. Juurde on tekkinud ka prantsuse keele süvaõppe klasse (näiteks Tallinna Laagna Gümnaasiumis). Samuti väärtustavad koolid aastast aastasse üha enam DELF eksamite tulemusel saadavat tagasisidet ning õpilastele on motiveerivaks teguriks eksamitelt saadav eluaegse kehtivusega rahvusvaheliselt tunnustatud DELF diplom. Võrreldes teiste võõrkeeltega, on prantsuse keeles ainsana võimalik eksamit sooritada juba põhikoolis.

Senise viie aasta põhjal on selgelt näha, et põhikoolist kuni keskkooli lõpuni sooritatavad DELF eksamid...

- avaldavad positiivset mõju õppeprotsessile, rõhutades õppesisu elulisust ja materjalide autentsust;
- võimaldavad koolidel, õpetajatel ja õpilastel saada tagasisidet õppimise/õpetamise tulemuslikkuse kohta;
- aitavad jälgida riiklikus õppekavas täpsustatud ning Euroopa keeleõppe raamdokumendil põhinevate õpitulemuste saavutatust kooliastmeti;
- annavad õppijatele konkreetse ja motiveeriva eesmärgi, mille poole püüelda.

Anu Lutsepp

Prantsuse keele peaspetsialist

SA Innove